

ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА

УДК 371.3:371.681(73)

СТАНОВЛЕННЯ ПОНЯТТЯ “ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ” В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ США

Оксана Коваленко

*Донбаська державна машинобудівна академія
вул. Шкадінова, 72, 84300 Краматорськ, Донецька область, Україна*

Розглянуто процес становлення поняття “педагогічна технологія” в американській системі освіти, проаналізовано чотири етапи його розвитку та впровадження у педагогічну теорію і практику. Зазначено друковані часописи та “online” журнали, які висвітлюють питання розвитку педагогічних технологій.

Ключові слова: технологія освіти, педагогічна технологія, аудіовізуальна освіта, технологія в освіті.

У наш час відбувається зміна індустріального суспільства на інформаційне, в умовах якого створюються безмежні можливості для розвитку людини, з’являються нові шляхи вирішення багатьох проблемних питань. Однак скористатися такими можливостями зможе тільки та людина, яка оволодіє знаннями та вміннями, що допоможуть їй вільно орієнтуватися у новому інформаційному просторі. Постає питання надання освітніми закладами таких освітніх послуг, які б давали змогу ефективно готувати молоде покоління до нових умов розвитку навколишнього середовища. Це можливо зробити за умов використання педагогічних технологій, які спрямовані на “...реалізацію сучасних концепцій освіти й виховання” [1, с. 56].

У вітчизняній науці та практиці питання, пов’язані з поняттям “педагогічна технологія”, вивчають такі дослідники, як Ю. К. Бабанський, В. П. Безпалько, М. В. Кларін, П. Я. Гальперін, Т. С. Назарова та ін. Проте, на нашу думку, найбільший інтерес становить теоретичний і практичний досвід американських науковців, оскільки саме з реформуванням освіти у Сполучених Штатах Америки пов’язане масове використання педагогічних технологій.

Мета статті – проаналізувати становлення поняття “педагогічна технологія” в американській системі освіти.

Цікавим є той факт, що у різні часи такі видатні філософи, мислителі та педагоги, як Ян-Амос Коменський, Жан-Жак Руссо, Йоганн-Генріх

Песталоцці, Карл Роджерс та інші вказували на необхідність запровадження технологічного підходу для вдосконалення навчального процесу. Поняття “педагогічна технологія”, яке з’явилося порівняно нещодавно (вперше щодо навчального процесу його вжив у 1886 році англійський психолог Джеймс Саллі), дедалі більше поширюється в сучасній педагогічній науці та практиці. З того часу триває не тільки процес еволюції зазначеного поняття, а й ведеться дискусія з приводу того, чи існує взагалі педагогічна технологія “...як певний інструмент навчання, яким може оволодіти кожний педагог” [1, с. 58].

У 1930-х роках ХХ ст. в освітній системі США відбуваються корінні зміни – розпочинається технологічна революція, яка створює нові можливості для інтенсифікації навчального процесу. Чималий вплив мало це і на тлумачення поняття “педагогічна технологія”, зміст якого поступово змінюється з “технологія в освіті” на “технологію освіти”. Такий процес трансформації охоплює чотири етапи.

Перший етап – 1940-ві–початок 1950-х років ХХ ст. Зауважимо, що ще 1932 року в Державному університеті штату Айова було розпочато експерименти з трансляцією навчальних курсів, але Друга світова війна дещо загальмувала процес впровадження телебачення в освітню практику. Та вже 1946 року відомий американський науковець Л. К. Ларсон в університеті штату Індіана запропонував план аудіовізуальної освіти, що зумовило масове використання в освітньому процесі технічних засобів навчання. Вони були об’єднані загальним терміном “аудіовізуальні засоби” і мали побутове призначення: магнітофони, телевізори, проектори тощо. Відповідно до цього з’являється термін “технологія в освіті”, що означав застосування здобутків інженерної думки в освіті з метою вдосконалення навчального процесу.

Другий етап – середина 1950-х – 1960-ті роки ХХ ст. Визначальним моментом цього періоду є 1954 рік, коли видатний американський психолог Б. Ф. Скіннер запропонував ідею програмованого навчання, сутність якого полягала у намаганні покращити ефективність управління навчальним процесом шляхом застосування технологічного підходу. Програмоване навчання передбачало роботу за певною програмою, в процесі чого людина, яку навчали, здобувала необхідні знання. Відповідно до цього були розроблені різноманітні аудіовізуальні засоби, призначені для покращення процесу засвоєння знань: навчальні машини, тренажери, електронні класи, лінгафонні кабінети, засоби зворотного зв’язку тощо.

Саме в цей період у науковий обіг входить поняття “педагогічна технологія”, що зумовлює чимало суперечок щодо його сутності та тлумачення. Згодом сформувалися два табори дослідників: “...практичний, підґрунтям якого є застосування аудіовізуальних засобів, і другий, більш теоретичний, що керувався науковим, системним підходом до освіти” [4,

с. 3]. Так відповідно до принципів, які відстоювали, перший табір дослідників було названо “технічні засоби навчання” (“Technology in Education”), другий – “технологія освіти” (“Technology of Education”).

До другого табору науковців належить американський професор Джеймс Фінн, який зробив вагомий внесок у розвиток педагогічної технології у 50–60-х роках ХХ ст. У 1961 році Національна асоціація освіти США (National Education Association) ініціювала початок дослідницького проекту, що одержав назву “Проект технологічного розвитку” (Technological Development Plan), керівником якого і став Дж. Фінн. Його організатори мали на меті “...задокументувати вплив нових технологій – таких як замкнуті телевізійні системи, навчальні машини, комп’ютери – на освіту” [2]. Майже всі результати цієї діяльності були опубліковані трохи згодом (у 1963 році), але це не завадило Дж. Фінну 1961 року відкрити відділення технології навчання в університеті Південної Кароліни.

Поняття “педагогічна технологія” починає входити у науковий обіг і щораз частіше з’являється на сторінках часописів, що починають виходити в цей час у різних країнах світу. У Сполучених Штатах 1961 року було засновано журнал “Педагогічна технологія” (“Educational Technology”), що “...є світовим лідером періодичних видань, яке повністю охоплює питання педагогічної технології... журнал є на передовій лінії кожного важливого віяння у розвитку галузі впродовж останніх 50-ти років” [3]. А 1967 року побачив світ часопис “Програмоване навчання та педагогічна технологія” (“Programmed Learning and Educational Technology”).

Крім друкованих видань, питаннями педагогічної технології у США починають займатися спеціалізовані організації та установи. У 1967 р. почала функціонувати Національна рада з питань педагогічної технології (National Council for Educational Technology – NCET), мета діяльності якої – “...вносити корисні зміни в процеси навчання в освіті і викладання шляхом розвитку та застосування педагогічної технології” [4].

Третій етап – 1970-ті роках ХХ ст. Вже на початку цього періоду (1970) було створено “нову” організацію – Асоціацію з педагогічних комунікацій та технології (Association for Educational Communications and Technology – АЕСТ). Зазначимо, що вона була створена ще 1923 року як Відділ візуальної освіти (Department of Visual Instruction – DVI) і вивчала використання візуальних засобів у навчальному процесі. Та з подальшим інтенсивним розвитком науки, появою поняття “педагогічна технологія” та його швидким поширенням у педагогічній теорії та практиці діяльність організації була спрямована трохи в інше русло. Відповідно до цього змінилася і назва – на Асоціацію з педагогічних комунікацій та технології, яка є “...професійною асоціацією тисяч педагогів та інших людей, діяльність яких спрямована на вдосконалення навчання за допомогою технології” [2].

Як зазначали, у цей період поняття “педагогічна технологія” міцно укорінюється в системі освіти США. Зважаючи на стрімкий розвиток техніки, відбувається перехід від вербального до аудіовізуального навчання, чому певною мірою сприяє створення (1976) першого персонального комп’ютера “Apple” американцями Стівом Джобсом та Стівом Возняком. Окрім цього, предметами масового вжитку в освіті стають такі технічні засоби навчання, як карусельний кадрпроектор, відеомагнітофон, синхронізатори зображення та звуку й інші, що значно спрощує процеси навчання та викладання. Водночас розпочинається підготовка професійних педагогів-технологів, здатних використовувати здобутки інженерної думки в освітньому процесі.

На цьому етапі відбувається також поповнення та розширення бази педагогічної технології. Якщо на самому початку до неї входили програмоване навчання та аудіовізуальна освіта, то тепер додаються теорія комунікацій, інформатика, педагогічна кваліметрія та деякі педагогічні науки (технологія навчання, оптимізація навчального процесу тощо).

Отже, поняття “педагогічна технологія” продовжило активно розвиватися, що привело до появи у 1972 році його першого визначення: “Педагогічна технологія – це галузь, яка займається просуванням людського навчання через систематичну ідентифікацію, розвиток, організацію та використання цілого спектра навчальних ресурсів та через керування цими процесами” [5]. Зауважитмо, що хоча на той час розвиток дослідження такого феномена, як педагогічна технологія набирав обертів, він залишався недостатньо вивченим, тому таке формулювання не відображало сутності зазначеного поняття.

Та вже 1977 року було опубліковане офіційне визначення педагогічної технології, яке, на нашу думку, є найбільш точним і повністю розкриває її основне призначення: “Педагогічна технологія – це комплексний, інтегрований процес, що охоплює людей, методику, ідеї, засоби та способи організації діяльності для аналізу проблем і планування, забезпечення, оцінювання і керування процесом розв’язання проблем, які стосуються усіх аспектів засвоєння людиною знань” [4]. У наведеному визначенні головний акцент зроблено на навчальному процесі та тих проблемних питаннях, які безпосередньо з ним пов’язані.

Четвертий етап у становленні поняття “педагогічна технологія” розпочався у 1980-х роках ХХ ст. Процес розвитку комп’ютерних технологій, що розпочався у попередньому десятилітті, отримав продовження і на цьому етапі. Масовий випуск комп’ютерів та їх подальше удосконалення зробили можливим їхнє застосування у навчальному процесі – в освітніх закладах Сполучених Штатів почали відкриватися комп’ютерні лабораторії та дисплейні класи.

Важливо акцентувати, що наприкінці ХХ ст. у США стається сенсація світового масштабу – саме в цей час з'являється глобальна мережа інтернет, яка відкриває безмежні можливості для усіх людей, незалежно від віку, соціального статусу, географічного місцеперебування тощо. Поява інтернету вплинула на всі сфери людської діяльності, зокрема на освіту, – педагоги та учні одержали нове джерело отримання необхідної інформації.

Водночас виникають так звані “on-line” журнали (наприклад, Contemporary Issues in Technology and Teacher Education, Educational Technology Review, Electronic Journal for the Integration of Technology in Education, International Journal of Educational Technology, Journal of Educational Technology and Society, Journal of Special Educational Technology та інші), на сторінках яких друкуються останні здобутки американських науковців з питань розвитку та впровадження педагогічних технологій.

Отже, поняття “педагогічна технологія” пройшло довгий шлях становлення та укорінення в американській системі освіти. Однак про його сталість неможливо вести мову, бо освітні процеси перебувають у постійному русі, а оскільки педагогічна технологія є частиною цих процесів, то вона розвивається відповідно до вимог часу, набуваючи нових форм.

-
1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2004. – С. 56–58.
 2. АЕСТ History. – <http://www.aect.org/About/History.asp>
 3. Educational Technology Magazine. – <http://www.bookstoread.com/etp/>
 4. National Council for Educational Technology. – <http://www.wattpad.com/262269>
 5. The Invisible People: Educational Technologists – Do We Exist? – <http://www.usask.ca/education/coursework/802papers/caplan/invisible.html>

**THE DEVELOPMENT OF THE “EDUCATIONAL TECHNOLOGY”
CONCEPT IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF THE USA****Oksana Kovalenko**

*Donbas State Engineering Academy
Shkadinov Str., 72, UA – 84300, Kramators'k, Donets'k region, Ukraine*

The article is devoted to the process of the “educational technology” concept development in the American system of education. The author points out four periods when the development and application of the stated concept in the educational theory and practice has taken place. The printed and “on-line” journals that interpret the questions of educational technology are named.

Key words: technology of education, educational technology, audiovisual education, technology in education.

**СТАНОВЛЕНИЕ ПОНЯТИЯ “ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ”
В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ США****Оксана Коваленко**

*Донбасская государственная машиностроительная академия
ул. Шкадинова, 72, 84300, г. Краматорск, Донецкая область, Украина*

В статье рассмотрен процесс становления понятия “педагогическая технология” в системе американского образования, в частности, автор анализирует четыре этапа, в течение которых происходило развитие и становление упомянутого понятия в педагогической теории и практике. Указываются организации, печатные издания и “on-line” журналы, которые занимаются вопросами педагогической технологии.

Ключевые слова: технология образования, педагогическая технология, аудиовизуальное образование, технология в образовании.

Стаття надійшла до редколегії 11.02.2010

Прийнята до друку 10.03.2010